

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Θέματα Διγλωσσίας

Ενότητα: Μέθοδοι διδασκαλίας μιας Γ2/ΞΓ

Ιωάννης Γαλαντόμος

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1.	Σκοποί ενότητας	4
2.	Περιεχόμενα ενότητας.....	4
3.	Έννοιες – Λέξεις κλειδιά.....	4
4.	Θεωρητικό πλαίσιο	5
5.	Η Γραμματικομεταφραστική μέθοδος.....	5
6.	Το Μεταρρυθμιστικό κίνημα.....	5
7.	Η Άμεση Μέθοδος	6
8.	Η Προφορική προσέγγιση και η μέθοδος εκμάθησης μέσα από καταστάσεις.....	6
9.	Η Ακουστικο-προφορική μέθοδος.....	6
10.	Η Επικοινωνιακή προσέγγιση.....	7
11.	Η Μέθοδος της Ολικής Φυσικής Αντίδρασης.....	7
12.	Η Σιωπηλή Μέθοδος.....	8
13.	Η Μέθοδος της Ομαδικής Εκμάθησης της Γλώσσας.....	8
14.	Η Φυσική Μέθοδος	8
15.	Η Μέθοδος Εκμάθησης με Υποβολή.....	9
16.	Βιβλιογραφία.....	9

1. Σκοποί ενότητας

- Εξοικείωση με τα βασικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις διάφορες διδακτικές μεθοδολογίες
- Εξοικείωση με τα χαρακτηριστικά των διδακτικών μεθοδολογιών που έχουν προταθεί διαχρονικά

2. Περιεχόμενα ενότητας

- Θεωρητικό πλαίσιο
- Η Γραμματικομεταφραστική μέθοδος
- Το Μεταρρυθμιστικό κίνημα
- Η Άμεση Μέθοδος
- Η Προφορική προσέγγιση και η μέθοδος εκμάθησης μέσα από καταστάσεις
- Η Ακουστικο-προφορική μέθοδος
- Η Επικοινωνιακή προσέγγιση
- Η Μέθοδος της Ολικής Φυσικής Αντίδρασης
- Η Σιωπηλή μέθοδος
- Η Μέθοδος της Ομαδικής Εκμάθησης της Γλώσσας
- Η Φυσική μέθοδος
- Η Μέθοδος Εκμάθησης με Υποβολή

3. Έννοιες – Λέξεις κλειδιά

- Έμφαση στη δομή ή στην επικοινωνία
- Γραμματικομεταφραστική ή παραδοσιακή μέθοδος, δασκαλοκεντρική προσέγγιση
- Έμφαση στον προφορικό λόγο
- Δασκαλοκεντρική προσέγγιση
- Έμφαση στη διδασκαλία του λεξιλογίου (βασικό/πυρηνικό λεξιλόγιο-core vocabulary)
- Δομική γλωσσολογία, δασκαλοκεντρική προσέγγιση, βραχυπρόθεσμοι & μακροπρόθεσμοι διδακτικοί στόχοι
- Επικοινωνιακή προσέγγιση, επικοινωνιακή ικανότητα, ανάλυση αναγκών
- Η εκμάθηση της ξένης γλώσσας είναι μια διαδικασία παράλληλη με αυτή της κατάκτησης της μητρικής γλώσσας. Στόχος γλωσσικού μαθήματος: απρόσκοπτη επικοινωνία με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας-στόχου με έμφαση στην ανάπτυξη της προφορικής δεξιότητας
- Σιωπηλός χαρακτήρας διδάσκοντα. Έμφαση στο λεξιλόγιο
- Διδάσκων→σύμβουλος, διδασκόμενοι→πελάτες
- Πρωταρχικός χαρακτήρας της σημασίας και του λεξιλογίου. Αρχές μάθησης της γλώσσας (υπόθεση για την εκμάθηση-κατάκτηση, υπόθεση της γλωσσικής παραγωγής, υπόθεση της φυσικής σειράς, υπόθεση της γλωσσικής πρόσληψης και υπόθεση του συγκινησιακού φίλτρου)

- Ο διδασκόμενος θα μάθει πιο γρήγορα μια ξένη γλώσσα όταν νιώσει απελευθερωμένος από καταπιεστικές κοινωνικές δεσμεύσεις και συμβάσεις σε ένα περιβάλλον οικείο, φιλικό, χαλαρό και συναισθηματικά αποφορτισμένο

4. Θεωρητικό πλαίσιο

- Διαχρονικά → ποικίλες προσεγγίσεις για τη διδασκαλία μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- Αντωνοπούλου & Μανάβη (2001): οι προταθείσες μέθοδοι διαφοροποιούνται στην έμφαση που αποδίδεται στη διδασκαλία είτε της δομής, είτε της χρηστικής αξιοποίησης της γλώσσας.

5. Η Γραμματικομεταφραστική μέθοδος

- . Γραμματικομεταφραστική μέθοδος (Grammar-Translation Method): πρώτη απόπειρα διδακτικής παρέμβασης (Μήτσης, 2003· Τοκατλίδου, 1986) → εμπειρική μέθοδος (δεν στηρίζεται στις αρχές ορισμένου θεωρητικού πλαισίου) (Efstathiadis, 1993).
- Γενικότερος στόχος: η ψυχική συγκρότηση και ολοκλήρωση του ατόμου (Αντωνοπούλου & Μανάβη, 2001· Μήτσης, 1998).
- Πριμοδοτούνται ιδιαίτερα η ανάγνωση και η γραφή, ενώ τίθενται σχεδόν στο περιθώριο η ομιλία και η ακρόαση (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Διδακτικό εγχειρίδιο: ορισμοί και κανόνες γραμματικών φαινομένων (Efstathiadis 1993: 46).
- Γραμματικομεταφραστική μέθοδος: δασκαλοκεντρική προσέγγιση (Efstathiadis, 1993· Μήτσης, 1999, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Διάρθρωση του μαθήματος: δύο μέρη
 - επεξεργασία ενός κειμένου
 - διδασκαλία των γραμματικών φαινομένων που υπάρχουν σε αυτό (Μήτσης, 1999, 2003).
- Μητρική γλώσσα των διδασκόμενων: βασικό μέσο διδασκαλίας της ξένης γλώσσας (Efstathiadis, 1993).

6. Το Μεταρρυθμιστικό κίνημα

- Αδυναμίες της Γραμματικομεταφραστικής μεθόδου → έντονη αμφισβήτηση.
- 1880: Μεταρρυθμιστικό Κίνημα (Reform Movement) (Richards & Rodgers, 1986).
- Αρχές του Μεταρρυθμιστικού Κινήματος:
 - η έμφαση στην προφορική γλώσσα
 - η αξιοποίηση των πορισμάτων της Φωνητικής,
 - οι μαθητές πρέπει να ασκούνται στην προφορικό λόγο πρώτα και έπειτα να έρχονται σε επαφή με τη γραπτή μορφή της,
 - οι λέξεις θα πρέπει να διδάσκονται σε συμφραζόμενα
 - η διδασκαλία της γραμματικής οφείλει να είναι επαγωγική και

- η μετάφραση θα πρέπει να αποφεύγεται, ενώ
- η μητρική γλώσσα συνίσταται να χρησιμοποιείται για την ερμηνεία των λέξεων ή για τον έλεγχο της κατανόησης (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).

7. Η Άμεση Μέθοδος

- Τέλη του 19^{ου} αιώνα: Άμεση μέθοδος (Direct Method).
- Άμεση μέθοδος: δεν διαθέτει ένα ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο (Μήτσης, 2003).
- Πρόγραμμα σπουδών: παραγωγή επικοινωνιακού λόγου.
- Διδακτικό εγχειρίδιο: ασκήσεις εμπέδωσης διαρθρωμένες σε προτάσεις, διαλόγους, κείμενα, λεξικούς καταλόγους, κανόνες κ.ο.κ. (Efstathiadis, 1993).
- Χρήση διαφόρων εποπτικών μέσων.
- Δάσκαλος: κυρίαρχος και αναντικατάστατος.
- Διδασκόμενος: παθητικός (Efstathiadis, 1993· Μήτσης, 2003).
- Μητρική γλώσσα: αποκλείεται από τη διδακτική διαδικασία
- Λάθη: αρνητική αξιολόγηση (Efstathiadis, 1993· Μήτσης, 2003).

8. Η Προφορική προσέγγιση και η μέθοδος εκμάθησης μέσα από καταστάσεις

- 1929: Ακουστικο-προφορική μέθοδος στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και Προφορική προσέγγιση και εκμάθηση της γλώσσας μέσα από καταστάσεις (εφεξής Καταστασιακή Γλωσσική Διδασκαλία, υιοθετώντας την ορολογία του Μήτση, 2003) στη Μεγάλη Βρετανία.
- Καταστασιακή Γλωσσική Διδασκαλία:
 - ενδιαφέρον για λεξιλόγιο
 - επαναπροσέγγιση της διδασκαλίας της γραμματικής.
- Λεξιλόγιο: βασικό λεξιλόγιο (core vocabulary) των πιο συχνών λέξεων (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Καταστασιακή Γλωσσική Διδασκαλία → Συμπεριφορισμός (Efstathiadis, 1993).
- Διδασκόμενος: ικανός να ανταποκριθεί γλωσσικά σε συγκεκριμένες κοινωνικές περιστάσεις (Efstathiadis, 1993).
- Τεχνικές διδασκαλίας: επανάληψη με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, ασκήσεις υποκαταστάσεις λέξεων, υπαγόρευση, γραπτές ασκήσεις και ομαδικές εργασίες (Richards & Rodgers, 1986).
- Δάσκαλος: δεσπόζουσα μορφή του μαθήματος.
- Διδασκόμενος: αρχικά παθητικός ρόλος και έπειτα πιο ενεργή δράση με τη μορφή των ελεγχόμενων ερωταποκρίσεων (Efstathiadis, 1993).

9. Η Ακουστικο-προφορική μέθοδος

- ΗΠΑ: Ακουστικο-προφορική μέθοδος (Audiolingual method).
- Ακουστικο-προφορική μέθοδος: δομική γλωσσολογία (structural linguistics).

- Διδακτικοί στόχοι: βραχυπρόθεσμοι και μακροπρόθεσμοι. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η εξάσκηση της ακουστικής ικανότητας, η ακριβής προφορά, η αναγνώριση των συμβόλων ομιλίας και η ικανότητα αναπαραγωγής τους στο γραπτό λόγο (Richards & Rodgers, 1986). Οι απώτεροι στόχοι συνίστανται στην απόκτηση, εκ μέρους του διδασκόμενου, γλωσσικής ευχέρειας αντίστοιχης με αυτή ενός φυσικού ομιλητή (Μήτσης, 2003).
- Διδακτικές δραστηριότητες: διάλογοι και ασκήσεις (Μήτσης, 1998).
- Ακουστικο-προφορική μέθοδος: δασκαλοκεντρική διδακτική προσέγγιση
- Διδασκόμενος: εκτελεστής των εντολών του διδάσκοντα και δεν έχει ούτε ενεργή συμμετοχή, αλλά ούτε και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες (Μήτσης, 2003· Τοκατλίδου, 1986).

10. Η Επικοινωνιακή προσέγγιση

- Επικοινωνιακή προσέγγιση (Communicative Approach): επικρατέστερο στον τομέα της διδασκαλίας ξένων γλωσσών (Αντωνοπούλου & Μανάβη, 2001)
- Επικοινωνιακή προσέγγιση → ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας (communicative competence) των διδασκομένων (Richards & Rodgers, 1986).
- Περιεχόμενο και διάρθρωση του μαθήματος: όχι στατικό (Αντωνοπούλου & Μανάβη, 2001).
- Κέντρο βάρους → ο διδασκόμενος.
- Διδάσκων: διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ όλων των συμμετεχόντων (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Μητρική γλώσσα: μέσο εξοικονόμησης χρόνου και για διευκρινιστικά σχόλια (Efstathiadis, 1993).
- Λάθη: αποτελούν αντικείμενο ερμηνείας και ανάλυσης από το διδάσκοντα (Τοκατλίδου, 1986).

11. Η Μέθοδος της Ολικής Φυσικής Αντίδρασης

- James Asher: εισηγητής της μεθόδου της Ολικής Φυσικής Αντίδρασης (Total Physical Response) το 1970.
- Asher: η επιτυχής εκμάθηση της ξένης γλώσσας είναι μια διαδικασία παράλληλη με αυτή της κατάκτησης της μητρικής γλώσσας (Brown, 1994· Richards & Rodgers, 1986).
- Στόχος γλωσσικού μαθήματος: απρόσκοπτη επικοινωνία με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας-στόχου με έμφαση στην ανάπτυξη της προφορικής δεξιότητας.
- Διδασκόμενοι: ακροατές και εκτελεστές των οδηγιών του διδάσκοντα.
- Διδάσκων: ενεργός ρόλος.
- Μητρική γλώσσα: χρησιμοποιείται σε αρχικά στάδια.
- Λάθη: θεωρούνται αναπόφευκτα όταν ο μαθητής μιλά για πρώτη φορά (Larsen-Freeman, 1986).

12. Η Σιωπηλή Μέθοδος

- Caleb Gattegno: δημιουργός της Σιωπηλής Μεθόδου (Silent Way).
- Διδάσκων: σιωπηλός παρέχοντας στο μαθητή κάθε δυνατή διευκόλυνση για γλωσσική παραγωγή (Μήτσης, 2003).
- Θεωρητικό πλαίσιο → δομική προσέγγιση.
- Σιωπηλή μέθοδος → λεξιλόγιο: πρωταρχικός χαρακτήρας (Richards & Rodgers, 1986).
- Διδακτικός στόχος: ευχέρεια στην παραγωγή επικοινωνιακού λόγου ταυτόσημη με αυτή ενός φυσικού ομιλητή (Μήτσης, 2003).
- Διδασκόμενος: αυτόνομος.
- Μητρική γλώσσα: μέσο για την παροχή εξηγήσεων και οδηγιών.
- Λάθη: αναπόσπαστο τμήμα της μάθησης (Larsen-Freeman, 1986).

13. Η Μέθοδος της Ομαδικής Εκμάθησης της Γλώσσας

- Charles Curran: δημιουργός της μεθόδου της Ομαδικής Εκμάθησης της Γλώσσας (Community Language Learning).
- Διδακτικός στόχος: δημιουργία ενός περιβάλλοντος με λιγότερο άγχος για τους διδασκόμενους
- Διδάσκων & διδασκόμενοι: σύμβουλος (counselor) και πελάτες (clients) αντίστοιχα (Brown, 1994· Efstathiadis, 1993· Μήτσης 1998).
- Πρόγραμμα σπουδών: όχι αυστηρά καθορισμένο (Μήτσης, 2003).
- Μητρική γλώσσα: σε αρχικά στάδια.
- Λάθη: αντιμετωπίζονται με ήπιο τρόπο ώστε να μην διαταραχθεί το κλίμα ασφάλειας και φιλικότητας (Larsen-Freeman, 1986).

14. Η Φυσική Μέθοδος

- Η Φυσική μέθοδος (Natural Approach): 1977 από τον Tracy Terrell σε συνεργασία με τον εφαρμοσμένο γλωσσολόγο Stephen Krashen, (Μήτσης, 2003).
- Terrell και Krashen: η επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας συνιστά τη βασικότερη λειτουργία της.
- Πρωταρχικός χαρακτήρας της σημασίας και του λεξιλογίου (Richards & Rodgers, 1986).
- Αρχές μάθησης της γλώσσας:
 - η υπόθεση για την εκμάθηση-κατάκτηση,
 - η υπόθεση της γλωσσικής παραγωγής,
 - η υπόθεση της φυσικής σειράς,
 - η υπόθεση της γλωσσικής πρόσληψης και
 - η υπόθεση του συγκινησιακού φίλτρου (Richards & Rodgers, 1986).
- Διδακτικός στόχος: ανάπτυξη επικοινωνιακής ικανότητας (Richards & Rodgers, 1986).
- Μητρική γλώσσα: στο περιθώριο.
- Λάθη: γίνονται ανεκτά (Brown, 1994).

15. Η Μέθοδος Εκμάθησης με Υποβολή

- Georgi Lozanov: δημιουργός της μεθόδου Εκμάθησης με Υποβολή (Suggestopedia).
- Lozanov: ο διδασκόμενος θα μάθει πιο γρήγορα μια ξένη γλώσσα όταν νιώσει απελευθερωμένος από καταπιεστικές κοινωνικές δεσμεύσεις και συμβάσεις σε ένα περιβάλλον οικείο, φιλικό, χαλαρό και συναισθηματικά αποφορτισμένο (Efstathiadis, 1993).
- Χαρακτηριστικά: έμφαση στην επίπλωση, διάταξη της τάξης, χρήση της μουσικής και πρωταγωνιστικός ρόλος του διδάσκοντα (Richards & Rodgers, 1986).
- Μέθοδος Εκμάθησης με Υποβολή: δεν αντανakλά τις αρχές συγκεκριμένου θεωρητικού πλαισίου (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Διδακτικός στόχος: απόκτηση αυξημένων ικανοτήτων στην προφορική επικοινωνία (Brown, 1994).
- Διδασκόμενοι: ψευδο-παθητικός ρόλος.
- Διδάσκων: αυθεντία και συνιστάται να έχει ασκηθεί στην υποκριτική, το τραγούδι και διάφορες μεθόδους ψυχοθεραπείας (Μήτσης, 2003· Richards & Rodgers, 1986).
- Μητρική γλώσσα: σε αρχικά στάδια.
- Λάθη: δεν αποτελούν άμεσα αντικείμενο διόρθωσης (Larsen-Freeman, 1986).

16. Βιβλιογραφία

Αντωνοπούλου, Ν., & Μανάβη, Δ. (2001). Η διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας. Στο Α.-Φ. Χριστίδης (Επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα* (σελ. 253-257). Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Brown, H.D. (1994). *Principles of Language Learning and Teaching* (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall Regents.

Efstathiadis, St. (1993). *A Survey in FLLT Methodology. Principles, problems, prospects*. Thessaloniki: University Studio Press.

Larsen-Freeman, D. (1986). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: OUP.

Μήτσης, Ν. (1999). *Διδακτική του Γλωσσικού Μαθήματος. Από τη Γλωσσική Θεωρία στη Διδακτική Πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.

Μήτσης, Ν. (2003). *Στοιχειώδεις Αρχές και Μέθοδοι της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας. Εισαγωγή στη Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης (ή Ξένης) Γλώσσας*. Αθήνα: Gutenberg.

Richards, J.C., & Rodgers, T.S. (1986). *Approaches and Methods in Language Teaching. A description and analysis*. Cambridge: CUP.

Τοκατλίδου, Β. (1986). *Εισαγωγή στη Διδακτική των Ζωντανών Γλωσσών. Προβλήματα-Προτάσεις* (4^η έκδ.). Αθήνα: Οδυσσέας.